

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มุ่งพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข ความเป็นไทย มีศักยภาพ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โดยให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เห็นคุณค่าแห่งตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นที่ตนนับถือ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียน และการค้นคว้ามีความรู้เป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีและการปรับวิถีชีวิตการทำงาน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกที่ดี (ธีระ รุญเจริญ.2546 : 100 – 101)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เพื่อทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคน ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักพึ่งตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ จึงได้พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินคุณภาพ และเป็นแนวทางให้หน่วยงานและสถานศึกษามุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานต่างๆ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติในหลักการในคราวประชุมเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 มาตรฐานการศึกษา มีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียนมาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 14)

การปลูกฝังและเสริมสร้างวินัยให้แก่คนในชาติ จึงต้องดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และไม่ปล่อยให้เป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น แต่เป็นหน้าที่ของประชาชนในชาติ และทุกฝ่ายจะต้องช่วยเหลือและร่วมมือกัน โดยเริ่มต้นที่เยาวชนซึ่งเป็นนักเรียนตั้งแต่แรกเกิดและระดับอนุบาลขึ้นไป ด้วยการฝึกฝน อบรมจนเป็นนิสัย และนำระเบียบวินัยที่ฝึกฝนไว้นั้นออกไปปฏิบัติจริงในชุมชนให้ประพฤติปฏิบัติตามไปด้วยวินัย จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับนักเรียนเพราะ “วินัย” เป็นคุณสมบัติที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ประพฤติดีและเป็นคุณสมบัติพื้นฐานในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต และวินัยจะเป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

ยิ่งขึ้น เพราะวินัยจะเป็นสิ่งที่คอยป้องกันจากสิ่งที่รบกวนย่ำยู่การเรียนรู้ และทำให้การเรียนรู้ถูกรบกวนน้อยที่สุด

การพัฒนาวินัยนักเรียน สถานศึกษาต่าง ๆ ถือเป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุด เพราะจะช่วยสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติ โดยการมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความสมดุล ทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคม เป็นผู้รู้จักคิดวิเคราะห์ ใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอดรักการเรียนรู้ รู้วิธีการแก้ปัญหา และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีเจตคติที่ดี มีวินัย มีความรับผิดชอบ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาตน รู้จักพัฒนาอาชีพ และพัฒนาสังคมดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 94-95)คุณลักษณะของเด็กยุคใหม่ ควรมีลักษณะนิสัยที่รู้จักความมีระเบียบวินัย และความเป็นระเบียบทางสังคม รู้จักคุณค่าแห่งการแบ่งปัน ละความเห็นแก่ตัว ความเห็นแก่ได้ รู้จักการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี มีความเป็นตัวของตัวเอง มีสติปัญญาเพียงพอที่จะแยกแยะสิ่งที่ดีงามออกจากความชั่วร้าย สิ่งที่มีประโยชน์ออกจากสิ่งที่ไร้สาระ ครอบตนเองอย่างมีคุณค่า มีความรู้ควบคู่คุณธรรม ใฝ่รู้ใฝ่เรียนรู้จักคุณค่าของความเป็นคน และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สุพล วงสินธุ์. 2541 :34)โรงเรียนยังมีหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังแนวทางปฏิบัติให้นักเรียน ให้มีการปรับตัวที่ดี ดูแลป้องกันและควบคุมแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาสำคัญของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้สามารถลดปัญหาพฤติกรรมในด้านความประพฤติของนักเรียนได้ กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ตลอดจนวินัยในโรงเรียนได้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีของนักเรียนให้ควบคุมตนเอง และปฏิบัติตนตามกฎ ระเบียบ กติกาของสังคมได้อย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2542 : 6)

โรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ ได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล โดยการปฏิบัติกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียนขึ้น โรงเรียนจะต้องเสริมสร้างให้นักเรียนมีวินัยในตนเองอย่างต่อเนื่อง และจะต้องดำเนินการอย่างจริงจัง เพราะวินัยคือ กรอบที่คอยควบคุมให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมหรือสังคมต้องการ วินัยที่ต้องการเป็นวินัยที่เกิดจากความเข้าใจตนเองที่เรียกว่า วินัยในตนเอง (Self-Discipline) การจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา ยังมีปัญหาจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมด้านประชาธิปไตยซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต่างก็มุ่งหวังที่จะหาวิธีการต่างๆ ที่จะนำมาปรับปรุงความมีวินัยของนักเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตร (สมบุญ สึงคำป้อ. 2542 : 2) ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบร่วมกัน เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน ถึงแม้ว่าวินัยจะมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม แต่ในปัจจุบันนี้เกิดปัญหาด้านวินัยนักเรียน ในทุกระดับการศึกษาเพิ่มความหนักใจให้แก่ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง มากยิ่งขึ้น พฤติกรรมของนักเรียน โดยทั่วไปที่ก่อให้เกิดความรู้สึก ไม่สบายใจแก่ครู มีหลายรูปแบบ ตั้งแต่เรื่อง

เล็กน้อยไปจนถึงเรื่องใหญ่ที่น่าห่วงและน่าตกใจ เช่น การไม่ตั้งใจเรียน การหนีเรียน การแต่งตัวไม่สุภาพ แสดงท่าทีไม่เหมาะสมในสถานที่ต่าง ๆ (กาญจนา ศรีกาพลินธุ์. 2544 : 7)

โรงเรียนบ้านโคกสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 4 ตำบลหัวโทนอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีประชากรในเขตบริการ 2 หมู่บ้าน พื้นที่โรงเรียน 3 ไร่ 1 งาน 50 ตารางวา ปัจจุบันเปิดทำการสอน ตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียนทั้งหมด 85 คน มีข้าราชการครู 6 คน ระยะทางจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ถึงโรงเรียน 15 กิโลเมตร ความเป็นอยู่ของประชากรในเขตบริการส่วนมากประกอบอาชีพทำไร่ทำนา และทำสวน ส่วนมากจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมีฐานะยากจน

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนบ้านโคกสำโรงมุ่งเน้น ให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล มีวินัยในตนเองอันเป็นพื้นฐานที่จะดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนบ้านโคกสำโรง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ได้กำหนด ขอบข่ายงานบริหารโรงเรียนไว้ 4 แผนงาน ดังนี้การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากรและการบริหารทั่วไป

จากการศึกษารายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนบ้านโคกสำโรงในปีการศึกษา 2553 และ 2554 ตามลำดับ พบว่า สภาพปัญหาของการบริหารงานในโรงเรียนทั้ง 4 แผนงานนั้น งานที่เป็นปัญหามากที่สุด ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข และพัฒนาอย่างเร่งด่วน คือ กลุ่มงานการส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ซึ่ง อยู่ในแผนงานการบริหารทั่วไป โดยระบุถึง สาเหตุของปัญหาว่านักเรียนส่วนมากไม่มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ และความสามารถในการควบคุมตนเอง จากสาเหตุดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาตามมามากมาย เช่น ขาดเรียน แต่งกายผิดระเบียบ ขอบทำลายสมบัติของโรงเรียน ขโมยทรัพย์สินผู้อื่น ไม่ตรงต่อเวลา ไม่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ไม่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง โรงเรียนและสังคม การใช้ภาษาถิ่นมากกว่าภาษาไทย เกียจคร้าน เกิดการทะเลาะวิวาทกันเอง ไม่กล้า แสดงออก ไม่มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เป็นต้น การแก้ไขปัญหาความไม่มีวินัยในตนเองของนักเรียนดังกล่าว โดยการใช้กระบวนการบริหารโรงเรียน ระบบการปกครองนักเรียน การใช้ระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียนการลงโทษ การใช้จิตวิทยา การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนการใช้กระบวนการต่างๆ ในการแก้ปัญหา ยังไม่ส่งผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการรักษาวินัยในตนเองดีขึ้นได้

จากสภาพปัญหาของโรงเรียนบ้านโคกสำโรงดังกล่าวผู้บริหารคณะครู คณะกรรมการนักเรียน จึงให้ความสำคัญและมีความต้องการที่จะพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน โดยจัดประชุมแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาวิธีการแก้ปัญหา จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียน

บ้านโลกสำโรงอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างวินัยในตนเองให้แก่นักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยคัดเลือกคุณลักษณะวินัยในตนเองที่ต้องการพัฒนา 3 ด้าน ได้แก่ ความมีเหตุผล ความรับผิดชอบ และความสามารถในการควบคุมตนเอง โดยมีกิจกรรมของโครงการ จำนวน 6 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน
2. กิจกรรมโรงเรียนน่าอยู่
3. กิจกรรมประกวดนักเรียนดีเด่น
4. กิจกรรมประชุมนักเรียนประจำสัปดาห์
5. กิจกรรมวันกีฬา (Sport day)
6. กิจกรรมการตรงต่อเวลา

วัตถุประสงค์การวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียน มีวัตถุประสงค์ของการประเมินดังนี้

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านปัจจัย หรือทรัพยากร ในการดำเนินโครงการ
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการดำเนินโครงการ
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ผู้บริหาร โรงเรียนบ้านโลกสำโรง	จำนวน	1	คน
1.2 ครูผู้สอน โรงเรียนบ้านโลกสำโรง	จำนวน	5	คน
1.3 นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6	จำนวน	85	คน
รวมทั้งสิ้น	จำนวน	91	คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การประเมินโครงการครั้งนี้ ผู้ประเมินได้ใช้รูปแบบการประเมินซิปปี้ (CIPP MODEL) ซึ่งเป็นการประเมินวัตถุประสงค์และรายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อชี้จุดเด่นจุดด้อยของการดำเนินโครงการทั้งระยะก่อนการดำเนินโครงการ และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการ โดยประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนและการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เพื่อพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับความพร้อมเพียงของทรัพยากรในการดำเนินโครงการ

2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เพื่อพิจารณาหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการและการตัดสินใจในการแก้ไขปรับปรุงเพื่อควบคุมการดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการและดูผลสำเร็จของโครงการ รวมทั้งพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ยุบ ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

3. ระยะเวลา

วันที่ 1 พฤษภาคม 2553 ถึงวันที่ 30 มีนาคม 2554 (ปีการศึกษา 2554)

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการพัฒนาวิสัยทัศน์ตนเองของนักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรม การส่งเสริม นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลเพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ตนเองของนักเรียนในด้านความมีเหตุผล ความรับผิดชอบและความสามารถในการควบคุมตนเอง

การประเมิน โครงการพัฒนาวิสัยทัศน์ตนเองของนักเรียน หมายถึง กระบวนการวัดที่มีการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้รูปแบบประเมินชีพปีCIPP MODEL ซึ่งเป็นการประเมิน 4 ด้าน ประกอบด้วย

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) หมายถึง การประเมินเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) หมายถึง การประเมินเพื่อพิจารณาหาความเหมาะสมของความพร้อมเพียงของทรัพยากร เช่น จำนวนคน จำนวนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ เป็นต้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) หมายถึง การประเมินเพื่อพิจารณาหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ กิจกรรม และการนิเทศติดตามที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินโครงการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) หมายถึง การประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการและการขยายหรือปรับเปลี่ยน โครงการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการประเมินโครงการเป็นข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง
2. ผลการดำเนินโครงการสร้างความรู้ แนวคิดการพัฒนางานให้แก่ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้ร่วมงานในการพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผลการดำเนินโครงการช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY